

***Beleidsplan
Sociale Veiligheid
op
RK BS St. Jacobus***

***Laatste bijstelling oktober 2019
Team & Directie St. Jacobusschool***

Inhoud

Inleiding	3
1. Visie, doelen en uitgangspunten	3
2. Preventieve maatregelen ten behoeve van de sociale veiligheid	4
2.1 Het meten van de sociale veiligheid	4
2.2 Uitdragen van een positieve sociale en morele norm	5
2.3 De klas en de school; één gemeenschap	5
2.4 Investeren in de relatie met de leerlingen	6
2.5 Leerlingen worden medeverantwoordelijk	6
2.6 Complimenten	6
2.7 Basisregels in de school	6
2.8 Van grondwet naar groepsregels en omgangsafspraken	7
2.9 Aanleren en handhaven van gedragsregels	7
2.10 Bij het overtreden van de regels: zinvol straffen	8
2.11 Toezicht bij ons op school	8
2.12 Commissies van leerlingen	10
2.13 Ingrijpen bij plagen	10
3. Pesten	10
3.1 Ingrijpen bij pesten: een oplossingsgerichte aanpak	11
3.2 Digitaal pesten	11
3.3 Anti-pestcoördinator	12
3.4 Herstelgesprekken	13
4. Schorsing en verwijdering	13
5. Ouders betrekken bij het veiligheidsbeleid	14
6. Borging	14
7. Andere Veiligheidsmaatregelen	15
7.1 Fysieke veiligheid	15
7.2 Externe contacten	15
7.3 De interne en externe vertrouwenspersoon	15
7.4 Aanpak Agressie, geweld, discriminatie en ongewenst seksueel gedrag	15
7.5 Verdriet en rouw bij overlijden	16
7.6 Medisch handelen en medicijnen	16
7.7 Het vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling	16
8. Belangrijke Telefoonnummers en websites	16
9. Protocollen en instrumenten	17

Inleiding

Iedere school heeft een beleidsplan sociale veiligheid. Hierin vermeldt de school welke maatregelen zij preventief of curatief neemt betreffende de sociale veiligheid van leerlingen en medewerkers.

Veel ouders willen heel concreet weten wat de school doet tegen pesten. Om aan deze vraag te voldoen hebben wij een apart pestprotocol; opgenomen als bijlage en passend bij dit Beleidsplan. In dit beleidsplan gaat het vooral over de sociale veiligheid van kinderen.

De St. Jacobusschool is één van de scholen van Stichting Wonderwijs.

Aspecten die betrekking hebben op personeelszorg komen voor een belangrijk deel terug in ons Arbobeleidsplan.

1. Visie, doelen en uitgangspunten

De St. Jacobusschool is een Kanjerschool. Op de Kanjerschool is er veel aandacht voor een positief pedagogisch klimaat. Er is veel aandacht voor de sociale en emotionele ontwikkeling van leerlingen en voor de manier waarop leerkrachten, leerlingen en ouders met elkaar omgaan. Dit beleidsplan Sociale Veiligheid beschrijft vanuit de visie van de Kanjerschool welke stappen de school in curatieve en in preventieve zin neemt om de sociale veiligheid op school te bevorderen. Dat er desondanks toch onveilige situaties voorkomen, is niet uit te sluiten. In dat geval dient dit beleidsplan als raamwerk en als visiestuk, van waaruit gedacht en gehandeld gaat worden.

In de diverse bijlagen staat aangegeven vanuit welke protocollen en plannen er in een aantal gevallen wordt gehandeld. Waar dit plan niet compleet is, zal het in de loop der tijd aangevuld gaan worden, zie het als een groeidocument.

De Kanjertraining als preventiekader

Uitgangspunt voor het beleid inzake sociale veiligheid op onze school is het programma van De Kanjertraining. Dit is een compleet programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het programma helpt onze school een gemeenschap te vormen waarin we leerlingen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, hun omgeving, voor de schoolgemeenschap en de samenleving.

Met het programma van de Kanjertraining besteden we aandacht aan basale sociale-emotionele en burgerschapscompetenties die wenselijk zijn in een democratische samenleving, zoals je verplaatsen in een ander, op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen, openstaan voor verschillen tussen mensen, constructief conflicten oplossen, omgangsvaardigheden en verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap.

Wij willen dat kinderen op onze school zich niet alleen optimaal ontwikkelen in de kernvakken, zoals taal, lezen en rekenen, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de sociale en maatschappelijke vorming van onze leerlingen. Dat het ook mensen worden die een positief zelfbeeld ontwikkelen en mede daardoor een bijdrage aan de samenleving zullen kunnen leveren. Met elke generatie vormen we immers opnieuw onze samenleving.

Onze school dient ook een school te zijn waar alle kinderen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren. We doen veel om sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen. Hieronder werken we deze preventieve maatregelen nader uit.

2. Preventieve maatregelen ten behoeve van de sociale veiligheid.

Als er zich dus toch pestincidenten voordoen, gaan we altijd eerst na of het programma van De Kanjertraining (nog) goed wordt uitgevoerd in de betreffende groep. Als dit niet het geval is, wordt hier eerst aandacht aan besteed. Vervolgens is er soms meer nodig. We hanteren daarbij een glijdende schaal: van vroegtijdig ingrijpen bij plagen tot uiteindelijk (als alle andere middelen zijn uitgeput) schorsen of verwijderen van leerlingen.

In de navolgende paragrafen worden de onderscheiden stappen toegelicht.

2.1. Het meten van de sociale veiligheid

Om een beeld te krijgen van de beleving van de (sociale) veiligheid gebruiken we onderstaande stappenplan:

1. De observatielijsten van KanVAS worden twee keer per jaar afgenomen, waarin de leerkracht, maar ook de leerlingen zelf hun welbevinden en betrokkenheid scoren. Dat gebeurt respectievelijk in november en in mei van het lopende schooljaar.
2. Analyse van de observatielijsten en waar nodig vindt mediatie plaats.
3. Registratie van incidenten (ongelukken), die wordt bijgehouden van alle incidenten waarbij externe hulp wordt geboden.

Waar mogelijk worden de resultaten geanalyseerd op individueel, groeps- en schoolniveau.

KanVAS; Kanjer en Volg- en Adviesstelsel

Het KanVAS kent drie vragenlijsten:

- Een leerlingvragenlijst groep 5 t/m 8
- Een docentvragenlijst groep 1 t/m 8
- Sociogram groep 5 t/m 8

Het KanVAS helpt de leerkracht bij de eigen leerstijl te blijven. Het biedt de mogelijkheid voor de docent om binnen de competenties te blijven van wat mag worden verwacht van een goede school.

Analyse van de resultaten vindt plaats op drie niveaus:

Individueel niveau

Op individueel niveau zal de groepsleerkracht de resultaten van zijn of haar leerlingen bekijken (de individueel ingevulde vragenlijst) en vergelijken met de resultaten van de docentenlijst. Vervolgens wordt nagaan of er direct actie nodig is. Bij opvallende zaken ligt het voor de hand om eerst een individueel gesprekje te voeren met de leerling die het betreft. Met name als leerlingen voor een score bij bepaalde vragen de meest negatieve score hebben gekozen, is er reden voor zorg en nader onderzoek. Soms worden de antwoorden van leerlingen beïnvloed door recente, negatieve gebeurtenissen, en moet er niet zo zwaar getild worden aan de uitslag. Maar soms is er sprake van langdurige problematiek, en is er een aanpak nodig.

Groepsniveau

Ook op groepsniveau worden de resultaten geanalyseerd en besproken. Eerst vindt een analyse plaats van de mogelijke oorzaken van een negatieve uitslag. Herkent de groepsleerkracht de score? Komt de score overeen met de eigen indruk? Welke leerlingen zijn opvallend? Passend bij het gedachtegoed van De Kanjertraining is een bespreking met de groep zelf. De groepsleerkracht vat de resultaten samen, en bespreekt deze met de groep.

Schoolniveau

Op schoolniveau worden de resultaten van alle groepen besproken. Hierbij gaat de aandacht uit naar een vergelijking van de verschillende groepen met elkaar én naar een vergelijking met voorgaande jaren. Is er sprake van een negatieve of een positieve ontwikkeling? Zo ja, hoe komt dat? Hierbij worden tevens de acties geëvalueerd die vorig jaar zijn ondernomen om de veiligheid te vergroten.

Zoals we hiervoor al aangaven leggen we met het programma van de Kanjertraining het fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. We noemen een paar belangrijke elementen van het programma, naast de wekelijkse lessen die leerlingen in alle groepen ondergaan.

2.2. Uitdragen van een positieve sociale en morele norm.

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'wat wordt er hier van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren willen we expliciet een positieve sociale en morele norm uitdragen. Dit doen we onder andere door:

- de omgangsafspraken en de Kanjerafspraken zichtbaar op te hangen in de lokalen en in de MFR;
- directe correctie van gedrag van kinderen dat haaks staat op de norm;
- aanwezigheid van de directeur bij de ingang van de school om de leerlingen 's ochtends te begroeten, hen aan te spreken op rennen, een opsteker te geven, belangstellend te informeren, enzovoort.
- De leerkracht wacht de kinderen bij de klassendeur op en begroet hen en eventueel de ouders, persoonlijk
- Op het einde van de schooldag, bij het verlaten van de klas, worden de leerlingen gedag gezegd. Daarmee sluit de leerkracht de dag goed af voor de kinderen.

2.3. De klas en de school: één gemeenschap

We willen alle leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die de school en de klas vormen, dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de klas of de school minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is.

Dit doen we onder andere door kinderen veel te laten samenwerken met andere leerlingen (o.a. tijdens tutorlezen en IPC werkwijzen) door samen omgangsafspraken te maken, samen te bedenken welke taken er in de klas zijn en die met elkaar te verdelen.

In het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep in alle klassen (met de lessen van De Kanjertraining).

Het voorgaande heeft evenzeer betrekking op de school. Het maakt veel uit of leerlingen zich verbonden voelen met de school als geheel als zij de school als een gemeenschap ervaren. Die gemeenschap bestaat dan – als het goed is – uit alle andere leerlingen, alle leerkrachten en alle ouders.

Op onze school vinden we het daarom belangrijk dat alle leerlingen alle leerkrachten kennen. Zo zorgen we er voor dat nieuwe leerkrachten zich altijd voorstellen aan de hele school. Soms gebeurt dit plenair bij een viering, maar soms gaat de leerkracht even de klassen rond. Kinderen kunnen de leerkracht dan vragen stellen nadat hij of zij zich heeft voorgesteld. Leerkrachten

stellen zich via de nieuwsbrief voor aan de ouders. Als leerkrachten weg gaan op school, nemen we op vergelijkbare wijze afscheid van hen.

2.4. Investeren in de relatie met de leerlingen

We vinden het heel belangrijk dat alle leerlingen een goede relatie hebben met hun eigen leerkracht. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van onze leerkrachten dat ze investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie. Ieder kind moet voelen dat het er toe doet, dat de leerkracht het fijn vindt dat hij of zij er vandaag weer is. Alle leerkrachten zorgen ervoor dat ze aan het begin van het jaar tussen de bedrijven door met iedere leerling een gesprekje voeren over persoonlijke zaken als: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk vinden of spannend, hoe het thuis gaat en wat ze graag doen na schooltijd.

2.5. Leerlingen worden mede verantwoordelijk

Als de klas een gemeenschap is, dan voelen leerlingen zich betrokken bij en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt in de klas. Bij ons op school krijgen leerlingen een stem, en leren zij die stem op een verantwoorde wijze te gebruiken. We geven leerlingen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het algemeen belang. We willen dat zij hun steentje bijdragen aan het algemeen belang, aan de gemeenschap. En daar zullen ze zich eerder verantwoordelijk voor voelen als ze ook echt mogen meedenken en als ze serieus worden genomen.

Zo werken we o.a. met een leerlingenraad, waarin leerlingen mee mogen beslissen over zaken die hen aangaan. We laten oudere kinderen jongere kinderen helpen bij allerlei activiteiten.

2.6. complimenten

We streven naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen makkelijk samenwerkt met iedereen. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hier toe te komen is het geven van complimenten. Kinderen (en ook volwassenen) hebben de neiging om de negatieve gedragingen te benoemen, en het positieve als vanzelfsprekend te beschouwen. Tijdens de lessen van De Kanjertraining leren we iedereen heel bewust positief gedrag te benoemen. Als iedereen in de groep in staat is om elkaar complimenten te geven, en zo hun waardering voor elkaar uit te spreken, ontstaat er langzamerhand een steeds positievere sfeer in de groep. En daarmee een cultuur waarin het normaal is om de nadruk te leggen op wat goed gaat. Een klimaat waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, zich gewaardeerd weten, het gevoel hebben dat het er toe doet dat ze er zijn.

2.7. basisregels in de school

Pesten lijkt vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar leerlingen onvoldoende voelen wat de sociale norm is. Duidelijke regels in de klas en in de school zijn dus van belang. Bij ons op school hebben we een grondwet: een set basisregels die vervolgens uitgewerkt kunnen worden in concrete verwachtingen ten aanzien van het gedrag. Die regels komen voort uit onze pedagogische doelstellingen (de belangrijkste waarden) van de school. De Vreedzame School biedt hiervoor een expliciet pedagogisch kader. Zoals eerder vermeld, is het streven met het programma van De Vreedzame School dat leerlingen:

- op een democratische manier gezamenlijk besluiten kunnen nemen;
- conflicten constructief kunnen oplossen;
- zich zorgzaam en verantwoordelijk opstellen ten aanzien van de gemeenschap;
- openstaan voor verschillen tussen mensen.

Deze doelen zijn terug te vinden in de thema's van de Kanjertraining, in positieve bewoordingen gevat willen we het als volgt omschrijven:

- We horen bij elkaar
- We lossen conflicten zelf op
- We hebben oor voor elkaar
- We hebben hart voor elkaar
- We dragen allemaal een steentje bij
- We zijn allemaal anders.

Onze schoolregels luiden:

- We vertrouwen elkaar
- We helpen elkaar;
- Niemand speelt de baas;
- Niemand lacht uit.
- Niemand is en blijft zielig

We gaan graag met ouders in gesprek over deze afspraken.

2.8. Van schoolregels naar groepsregels en omgangsafspraken

Aan het begin van ieder schooljaar bespreken we de Kanjerregels met elkaar. Zo wordt meteen aan het begin van het schooljaar de trend gezet: 'Zo doen we het hier op school!'

De regels vormen op deze manier een kader voor gewenst gedrag: 'Zo doen we het op onze school!' Deze kanjerregels zijn vervolgens zichtbaar in de algemene ruimtes en in iedere groep. Ze staan ook op onze website en in de schoolgids.

Deze basisregels vormen een soort 'kapstok' waaraan de groepsregels worden 'opgehangen'.

In de lessen van De Kanjertraining wordt samen met de leerlingen gesproken over de schoolregels, de eigen groepsregels en de omgangsafspraken die elke klas met elkaar wil maken om ervoor te zorgen dat het voor iedereen in de klas prettig en veilig is. De regels worden door volwassenen opgesteld, de leerlingen maken samen (omgangs)afspraken. Aan het begin van het jaar, maakt iedere leerkracht in zijn of haar groep bekend welke groepsregels er gelden in de klas. Daarbij wordt de link gelegd met de schoolregels, zodat kinderen begrijpen dat de groepsregels afgeleid zijn van de regels van de Kanjertraining. 'Dit zijn de regels en afspraken uit de Kanjertraining voor de hele school en dit zijn de regels van de groep!' 'Zo willen we het in onze groep'.

2.9. Aanleren en handhaven van gedragsregels

Met het opstellen van gedragsregels zijn we er nog niet. Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden aangeleerd. Dus, zeker bij jonge leerlingen, oefenen we de gedragsregels met de hele klas.

Maar het opstellen van regels en het aanleren van het bijbehorende gedrag is op zich ook nog niet voldoende. Het handhaven van regels vraagt ook iets aan gedrag van de leerkracht (of andere volwassenen in de school):

- voorbeeldgedrag vertonen;
- leerlingen herinneren aan de regel;
- leerlingen bevragen als ze zich toch niet aan de regel houden en een compliment geven als ze het vervolgens wel doen;
- met de leerlingen meelopen, of boven of beneden staan kijken op de trap;
- leerlingen aanspreken die zich niet aan de regel houden.

Om het naleven van gedragsregels te bevorderen, is het tevens van belang dat: alle leerkrachten in de klassen (indien nodig) regelmatig terugkomen op een of meer regels waar de leerlingen moeite mee hebben door de gedragsinstructie in de klas te herhalen;

alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regel; het team maakt afspraken over wie op welke plek toezicht houdt.

2.10. Bij het overtreden van de regels: zinvol straffen

Er zullen altijd situaties zijn waarbij leerlingen de regels overtreden en zich niet houden aan afspraken. Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen of straffen nodig. Uiteraard straffen we bij ons op school af en toe leerlingen. We zijn ons er echter ook van bewust dat straffen niet altijd leidt tot de gewenste gedragsverandering, eerder tot meegaandheid: het volgen van de regels uit angst voor maatregelen. Het bezwaar hiervan is dat de leerling niet zelf nadenkt, niet reflecteert op zijn of haar eigen gedrag en op alternatieven voor dat gedrag. Er zijn enkele voorwaarden voor een 'zinvolle' straf, een straf die wel kan leiden tot verandering van gedrag.

Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoefte van de leerling aan relatie, autonomie en competentie:

- *Relatie*: we spreken de leerling individueel aan, op zo'n manier dat de relatie niet verbroken wordt. We laten zien dat het om het gedrag gaat en niet om de persoon. We helpen hem of haar de fout te herstellen. ('Wout, ik vind je een leuke jongen hoor, maar wat je nu hebt gedaan, kan echt niet!')
- *Autonomie*: We zorgen ervoor dat de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden van een oplossing, het maken van een plan en het uitvoeren van dat plan. ('Wat heb je bedacht om dit te gaan oplossen?')
- *Competentie*: We gaan ervan uit dat de leerling zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. En we laten onze waardering blijken als dat lukt. ('Ik weet zeker dat je daartoe in staat bent. Zo ken ik je. Fijn dat je dat zo hebt gedaan!')

Een ander belangrijk aspect van een 'zinvolle' straf is eigenaarschap. Straffen kunnen tot gedragsverandering leiden als de dader de straf als zinvol ervaart. Dat gebeurt vaak pas als de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem en vervolgens zelf wil nadenken over de oplossing ervan. We steken dus eerst tijd en energie in het bewust maken van de leerling dat het vooral zijn of haar probleem is. Daarna kan de leerling gevraagd worden of hij of zij er iets aan wil doen en indien dat het geval is, luidt de vraag: 'En hoe denk je het op te lossen?' De 'straf' zal dan in het licht komen te staan van 'herstellen': soms daadwerkelijk de (fysieke) schade herstellen, soms het vertrouwen weer winnen, enzovoort.

2.11. Toezicht bij ons op school

Het houden van toezicht is van groot belang wanneer we willen werken aan de veiligheid binnen de school. Leerlingen hebben (naast gelegenheid om te oefenen met zelfstandigheid, en naast ondersteuning daarbij van volwassenen) ook altijd toezicht nodig. Leerlingen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en zijn geneigd grenzen te verkennen. Ze hebben het nodig dat die grenzen worden aangegeven door volwassenen. Bovendien kan in een situatie waarin onvoldoende toezicht en dus onvoldoende 'leiding' is, onveiligheid in een groep leerlingen sluipen.

De risicovolle periodes op een schooldag zijn de overgangen van bijvoorbeeld de klas naar het gymlokaal of naar het schoolplein, de pauzes op het plein, het overblijven en de tijdstippen vlak voor of vlak na het begin van de school. Wij hebben met ons team duidelijke afspraken gemaakt rondom het toezicht op verschillende plekken.

Kritieke gebeurtenissen en/of plaatsen:

- Bij de start en einde van de schooldag.
- Bij in pauzes en naar huis gaan)het naar buiten/binnen gaan rond de pauzes.
- naar de gymzaal lopen.

- bij vieringen en voorstellingen in de MFR.
- Bij het naar het toilet gaan.
- Op de gangen bij het in- en uitgaan van de klassen.

Behalve de afspraken die we als team hebben gemaakt over ons eigen gedrag bij het toezicht, hebben we samen met de leerlingen geformuleerd welk gedrag van de leerlingen in welke situaties wordt verwacht.

Bij het in- en uitgaan van de school

Op onze school vinden we het belangrijk dat de kinderen, de ouders en andere bezoekers zich welkom voelen in onze school. We willen aan de kinderen laten merken dat elk kind er toe doet. Het is belangrijk dat jij er bent! Het in- en uitgaan van de school is een uitgelezen kans om op een ontspannen manier contact te maken met kinderen én ouders uit verschillende groepen. Alle professionals in de school zijn hier zowel in de ochtend als in de middag bij betrokken. We hebben hierover de volgende specifieke afspraken gemaakt:

- De entree van de school ziet er uitnodigend en verzorgd uit.
- Er zijn afspraken over de tijd waarop de deur open- en dichtgaat.
- De directeur staat bij de deur van de hoofdingang als de eerste bel gaat en verwelkomt kinderen en ouders persoonlijk.
- De ouders worden aangekeken en gedag gezegd.
- De leerkrachten verwelkomen de kinderen bij de ingang van het klaslokaal.
- De leerkrachten nemen afscheid van de kinderen aan het eind van de schooldag en waar nodig nemen zij de gelegenheid om contact te maken met de ouders.
- De leerkrachten voelen zich verantwoordelijk voor álle kinderen en stralen dit ook uit.
- Er wordt op een vriendelijke doch duidelijke manier omgegaan met telaarcomers.
-

Bij gymnastiek

- We lopen op een afgesproken manier naar de gymzaal en terug naar de school.
- In de kleedkamers gedragen we ons volgens duidelijk afgesproken regels: 'we zijn te gast', en hanteren daarnaast de groepsafspraken die er gemaakt zijn.
- We helpen bij het klaarzetten en opruimen van de materialen.

Tijdens een voorstelling of viering

We hebben duidelijke regels voor ons gedrag bij een voorstelling en leven die na:

- Ieder kind zit op een eigen stoel (en brengt die mee naar de hal)
- We zitten altijd als groep bij elkaar.
- We gebruiken het stiltegebaar.
- De leerkracht zit bij de eigen groep, zodat die waar nodig van nabij kan corrigeren.

2.12. Kinderraad

Wij kiezen ervoor als school om bij het bevorderen van de sociale veiligheid binnen de school zoveel mogelijk de leerlingen in te schakelen. Zodra er een gevoel van onveiligheid wordt gesignaleerd, bespreken we dat in het team én we betrekken de leerlingen erbij om na te denken over wat er nodig is om een als onveilig ervaren situatie of locatie weer veilig te maken. Dat doen we o.a. met behulp de Kinderraad.

2.13. Ingrijpen bij plagen

We zijn attent op plaagsituaties in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan makkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. We besteden er in de lessen van de Kanjertraining aandacht aan. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar

gedrag. Soms schakelen we een buddy in: een medeleerling die de geplaagde leerling helpt er een einde aan te maken.

3. Pesten

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- verschil in macht tussen pester en gepeste.

We maken onderscheid tussen *pesten* en *plagen*. Bij *plagen* is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten.

We leren leerlingen ook het onderscheid tussen *pesten* en een *conflict*. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontaardt een conflict in een ruzie, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

Pesten behoort tot het repertoire van kinderen, en het wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. Wij bieden op onze school een sterk tegenwicht: de klas en school moet een positieve sociale gemeenschap te zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap, en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht heeft. Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Een school met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in. (Zie Pestprotocol Kanjertraining mei 2015.)

3.1. Ingrijpen bij pesten: een oplossingsgerichte aanpak

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd nog voorkomen. Als er toch pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of aan de preventieve kant nog wel voldoende wordt gedaan, zoals in het voorgaande is beschreven (en of het programma van De Kanjertraining (nog) wel goed wordt uitgevoerd). Maar soms is er meer nodig.

Wanneer de gevolgen voor de gepeste duidelijk worden gemaakt aan de pester, zijn de meeste kinderen bereid om hiermee te stoppen. En als dat niet voldoende is, dan wordt duidelijk gemaakt wat de sociale gevolgen voor de pester zelf zullen zijn. (cruciaal in het ontstaan en het in stand houden van pesten zijn de reacties van leeftijdsgenoten op de pester). Zolang deze het pesten blijven aanmoedigen, is het voor de pester moeilijker om hiermee te stoppen. Heerst er in een klas een mentaliteit van respect en vertrouwen, dan zal er minder gepest worden dan wanneer er een onveilige sfeer heerst, waarin kinderen zich moeten bewijzen en bezig zijn met hun status in de groep.

Belangrijke elementen van onze aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf, we gaan uit van het goede in ieder kind, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

Als een conflict zich tussen kinderen afspeelt dan zal de school kiezen voor een oplossingsgerichte aanpak. Dat wil zeggen: de school zoekt een oplossing die alle partijen (zo veel mogelijk) recht doet en borgt gemaakte afspraken. Een oplossingsgerichte aanpak is te onderscheiden van een wraak- en haatgerichte aanpak (vormen van bedreiging en kwaadsprekerijen) of een zeurgerichte aanpak (indirecte kwaadsprekerijen en slachtofferschap). Kortom doe elkaar recht.

3.2. Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich mee brengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen leren om te gaan met sociale media, en dat we kinderen opvoeden tot digitaal burger.

We hebben duidelijke afspraken gemaakt over digitaal pesten en over online communiceren.

Vanaf het moment dat mobieltjes een rol gaan spelen in de groep gaat de groepsleerkracht met de groep in gesprek over de manier waarop ze hiermee om kunnen gaan. We zetten direct ook op dit terrein een duidelijke norm neer: 'Zo doen we dat hier op school met sociale media!'

De schoolregel mbt mobieltjes is:

bij binnenkomst inleveren bij de leerkracht.

Op het eind van de schooldag krijg je je mobieltje weer terug.

Problemen op dit gebied worden direct gebruikt als 'teachable moments', als een gelegenheid om afspraken te maken over het gebruik van sociale media, bijvoorbeeld de groepsapp.

Ook bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht. Vervolgens nemen we onmiddellijk de tijd om hierover met de leerling(en) te praten.

Afhankelijk van wat de betrokken leerling hierin aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Alleen als de betrokken leerling (eventueel in overleg met zijn of haar ouders) dit zelf wil.

3.3. Anti-pestcoördinator

Van scholen wordt verwacht dat ze een teamlid (of meerdere teamleden) belasten met de taak om het beleid ten aanzien van pesten te coördineren, die tevens als aanspreekpunt in het kader van pesten fungeert. Wij kiezen ervoor om deze taak mee te nemen in het bredere perspectief van de pedagogische opdracht van de school, en de domeinen van sociale competentie en burgerschapsvorming.

De taken van een 'antipestcoördinator' zijn op onze school opgenomen in de taken van de interne vertrouwenspersoon.

3.4. Herstelgesprekken

De hiervoor beschreven pestaanpak is niet altijd mogelijk, of geeft soms geen resultaat: de pester stelt zijn of haar gedrag niet bij. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier.

Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we – als alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad - moeten overgaan tot schorsing of verwijdering. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we, voordat de fase

van schorsing en/of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen.

We gebruiken hierbij de vorm van herstelgesprekken. De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de 'schade' te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast de pester en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokken) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat de pester (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken.

De basisvragen die centraal staan bij herstelbijeenkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

4. Schorsing en verwijdering

Als de veiligheid van leerlingen, leerkrachten, ander personeel of ouders in het geding is, is optreden geboden. Daarbij hoeft het niet alleen om de fysieke veiligheid te gaan; het kan ook de sociale en emotionele veiligheid betreffen. Als er een noodzaak is om stevig op te treden, dan hanteren we onderstaand protocol dat voor alle betrokkenen helder aangeeft welke stappen worden gezet als er sprake is van een extreme situatie.

Leerlingen die het gevoel van veiligheid van anderen schade toebrengen door hun houding of gedrag (te denken valt aan: vechten, slaan, bedreigen, schelden e.d.) waardoor medeleerlingen en/of leerkrachten zich onveilig voelen, kiezen ervoor zich niet aan de schoolregels te houden en op die manier hun verbinding met de groep te verbreken.

Deze leerlingen worden na overleg met de directie voor een dag/dagdeel buiten de groep geplaatst.

De ouders worden hiervan in een gesprek op de hoogte gesteld door middel van een gesprek. De leerkracht bespreekt met de leerling hoe ervoor gezorgd kan worden dat het gewenste gedrag wel wordt vertoond.

De leerling mag de volgende dag in de eigen groep laten zien dat het zich wel aan de schoolregels kan houden. Verschillende vormen van hulp (zie boven) kunnen hiertoe worden ingezet.

Als een dergelijke situatie zich herhaaldelijk voordoet, volgt er een gesprek tussen school en ouders. Hierin wordt nagegaan welke extra begeleiding en afspraken nodig zijn. Tevens worden de ouders op de hoogte gesteld van een vervolgprocedure als het gedrag niet tijdig in positieve zin verandert. Als zich – na dit gesprek – toch weer een vergelijkbare situatie voordoet, worden de ouders opgebeld en gevraagd hun kind te komen halen of de volgende dag thuis te houden. Ook dan mag het kind de dag erna weer in de groep terugkeren. De afdeling leerplicht van de gemeente en het schoolbestuur worden op de hoogte gesteld, aangezien het hier een schorsing van een dag betreft. Alleen de directie kan het besluit nemen tot schorsing en dit wordt vastgelegd in een brief.

In geval van herhaling kan de school overgaan tot schorsing van meerdere dagen. In dat geval wordt de afdeling leerplicht van de gemeente bij het vervolgtraject betrokken. Ouders hebben het recht om binnen vijf werkdagen bij het schoolbestuur bezwaar te maken tegen de schorsing.

5. Ouders betrekken bij het veiligheidsbeleid

Wij willen als school graag samen met de ouders optrekken op dit terrein. In het geval van incidenten zoeken we snel contact om samen te bespreken hoe we hiermee om zullen gaan. Maar ook in meer algemene zin willen we ouders bij het veiligheidsbeleid betrekken. Dat doen we door ze te informeren over wat de school doet aan het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag als pesten. En over bij wie ze terecht kunnen als er iets is. We nemen ouders heel serieus daarin.

Om er voor te zorgen dat de veiligheid in en om de school iets wordt waarvoor ouders en school zich gezamenlijk verantwoordelijk voelen, gaan we met ouders het gesprek aan. Dat doen we door het eens per 2 jaar organiseren van een ouderavond waarin de dialoog over de sociale veiligheid centraal staat. Die avond bereiden we voor met een klankbordgroep van ouders die mee willen denken.

6. Borging

Met het vaststellen van het veiligheidsbeleid op papier is nog weinig gezegd over de uitvoering in de praktijk en de resultaten daarvan. Voor het realiseren van effectief veiligheidsbeleid is het belangrijk dat we de uitvoering van het beleid regelmatig evalueren met de drie belangrijkste doelgroepen van de school: leerlingen, ouders en medewerkers. We doen dat met behulp van tevredenheidsenquêtes en de vragen/monitorlijsten van de kwaliteitssystemen op onze scholen. De uitkomsten van de onderzoeken onder leerlingen en ouders en worden besproken in de schoolteams en met de MR. Naar aanleiding hiervan kan het beleid worden aangepast of kunnen bepaalde acties worden ondernomen.

7. Andere veiligheidsmaatregelen

7.1. Fysieke veiligheid

Voor de afspraken over de fysieke veiligheid in en rond het gebouw, zoals ontruiming, nooduitgangen, de veiligheid van speeltoestellen, EHBO, arbo-aspecten, het opbergen van schoonmaakmiddelen, e.d. verwijzen we naar ons Arboplan en meer concreet naar de Risico-inventarisatie en Evaluatie (RI&E)

7.2. Externe contacten

De St. Jacobusschool maakt deel uit van de omgeving en onderhoudt diverse contacten met die omgeving. Zo nemen wij deel aan een multidisciplinair overleg bestaande uit een vertegenwoordiger van de school, een maatschappelijk werker en schoolarts. Om de schoolveiligheid te handhaven en zo mogelijk te vergroten hebben wij verder directe of indirecte lijnen met de volgende instellingen:

- Wijkagent
- Jeugdzorg
- Leerplichtambtenaar
- Samenwerkingsverband Passend Wijs
- Maatschappelijk werk
- Arbodienst
- Peuterspeelzaal de Regenboog
- Kinderdagverblijf Klavertje 4
- Brandweer
- Scholen voor voortgezet onderwijs

7.3. De interne en externe vertrouwenspersoon

Bij klachten over veiligheid en ongewenste omgangsvormen op school kunnen ouders en leerlingen een beroep doen op ondersteuning van de schoolcontactpersoon. Hij/zij is na de leerkracht en directeur het aanspreekpunt bij klachten. De contactpersoon kan adviseren met wie de klager het beste in gesprek kan gaan en welke stappen gezet kunnen worden. De contactpersoon kan ook doorverwijzen naar de externe vertrouwenspersoon. De contactpersoon zal de klacht niet inhoudelijk met de klager bespreken. Dat laatste doet de vertrouwenspersoon wel.

De scholen van Wonderwijs hebben een externe vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon kijkt of hij/zij via bemiddeling een oplossing kan bieden of dat het beter is een klacht in te dienen. De vertrouwenspersoon kan daarbij helpen en kan ook doorverwijzen naar organisaties die zijn gespecialiseerd in opvang en nazorg. De vertrouwenspersoon is in principe verplicht tot geheimhouding van alles wat er aan hem/ haar vertelt wordt.

De gegevens van de contactpersoon en vertrouwenspersoon zijn opgenomen in de schoolgids. Zie verder: de Klachtenregeling

7.4. Aanpak agressie, geweld, discriminatie en ongewenst seksueel gedrag

Voor ernstige vormen van grensoverschrijdend gedrag werken we met een afzonderlijke aanpak. Bij ernstig grensoverschrijdend gedrag denken we vooral aan:

- agressie en geweld: alle fysieke gerichte agressie en alle ernstige bedreigingen in woord en gebaar van een persoon of zijn/haar naasten;
- discriminatie: het zich opzettelijk negatief en beledigend uitlaten over een groep mensen wegens hun ras, godsdienst of seksuele geaardheid, ook schriftelijk;
- seksuele intimidatie: van seksuele intimidatie is sprake als iemand wordt geconfronteerd met ongewenste seksueel getinte aandacht in de vorm van verbaal, fysiek of non-verbaal

gedrag dat door degene die hiermee geconfronteerd wordt als onaangenaam wordt ervaren. Het gaat hierbij om gedrag dat plaatsvindt binnen of in samenhang met de onderwijssituatie en kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn. Wanneer er sprake is van seksueel misbruik door een medewerker van de school gaat het om een zedenmisdrif. Bij een zedenmisdrif geldt een aangifte- en meldplicht.

Uitgangspunt is dat op het schoolplein en in het schoolgebouw geen enkele vorm van verbaal en fysiek geweld/agressie en seksuele intimidatie, door ouders/verzorgers, personeel, leerlingen, vrijwilligers, stagiaires, e.d. getolereerd wordt. Wij hebben gedragscodes op bovenschools niveau vastgesteld voor het voorkomen van ongewenst seksueel gedrag, pesten en discriminatie. In het protocol tegen agressie, geweld, discriminatie en seksuele intimidatie staat beschreven welke aanpak we volgen bij ernstig grensoverschrijdend gedrag. Alle incidenten op dit terrein worden geregistreerd (zie ook incidenten- en ongevallenregistratie).

7.5 Verdriet en Rouw bij overlijden

Het overlijden van een leerling, personeelslid, ouder van een leerling of broertje/zusje betekent veel emotie voor de leerlingen en voor alle andere geledingen in de school. We hebben een protocol opgesteld dat een overzicht geeft van aandachtspunten en stappen waaraan gedacht kan worden in zo'n verdrietige situatie

7.6. Medisch handelen en medicijnen

Onze scholen houden zoveel mogelijk rekening met de individuele situatie van de leerlingen, ook in medisch opzicht. Daarom is het belangrijk dat bij de aanmelding van een leerling de ouders/verzorgers ook medische informatie aan de school verstrekken en de school toestemming geven om bij plotselinge 'ziekte' naar bevind van zaken te handelen. Het is belangrijk om ook bij medicijngebruik door kinderen goede afspraken te maken.

7.7. Het vermoeden van huiselijk geweld of van kindermishandeling

Leerkrachten brengen veel tijd met de kinderen door, hebben een vertrouwensrelatie met hen opgebouwd en kunnen een (vermoeden van) huiselijk geweld signaleren. Kinderen die worden mishandeld vertellen hier meestal niet uit zichzelf over en dat geldt ook voor degenen die mishandelen. Daarom is het nodig dat wij, vanwege onze verantwoordelijkheid voor de veiligheid van die kinderen, in actie komen als er mogelijk sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld. Hierbij volgen wij de 'meldcode'.

8. Belangrijke telefoonnummers en websites

1. Landelijke Klachtencommissie voor het Katholiek Onderwijs, Postbus 82324, 2508 EH DEN HAAG, 070-3925508 (van 09.00 – 12.30 uur), www.geschillencies-klachtencies.nl.
2. Externe vertrouwenspersoon, mevrouw Sonja Tettero, Sonja@vertrouwenszaken.nl 06-24676470
3. Een ongevalsmelding (0800-5151) dezelfde dag melden. Het telefoonnummer is 7 dagen per week/24 uur per dag bereikbaar. Op het niet-melden van een ernstig ongeval staat een forse boete (de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid kan u een boete tot € 50.000 opleggen). Op onderstaande site staat uitgebreide informatie van de Inspectie SZW: <http://www.antwoordvoorbedrijven.nl/regel/arbeidsongevallen-melden>
4. Veilig Thuis (voorheen AMK): telefoon 0900 - 123 123 0. Voor meer informatie over de werkwijze van Veilig Thuis wordt verwezen naar het Protocol van handelen Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (juni 2009).

Vestiging Velp: 026-4424222. Meldcode op uw smartphone of tablet: Op onderstaande site is de meldcode als app te downloaden:

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/hulp-bieden/meldcodewww.meldcode.nl>

5. Seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs:
Meldplicht en aangifteplicht
Centraal meldpunt Vertrouwensinspecteurs 0900 - 111 3 111

9. Protocollen en instrumenten

Bij het beleidsplan Sociale veiligheid horen onderstaande protocollen en instrumenten:

1. De Kanvaslijsten voor leerlingen
2. De Kanvaslijsten voor docenten
3. Het sociogram
4. De Grondwet van de school
5. Pestprotocol Oplossingsgerichte Pest Aanpak (OPA)
6. Meldcode bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling
7. Protocol medicijnverstrekking en medisch handelen op de basisschool
8. Protocol Toelating, Schorsing en verwijdering
9. Arbo Beleidsplan
10. Protocol ziekteverzuim en registratie "Ziek, beter, best"
11. Melding registratie Misstanden (i.o.)
12. Privacy overeenkomst (i.o.)
13. Klachtenregeling
14. Protocol tegen agressie, geweld, discriminatie en ongewenst seksueel gedrag
15. Protocol informatievoorziening gescheiden ouders
16. Protocol Rouw en verlies
17. Logboek incidentenregistratie

Bronnen:

- *Map "Werken aan Sociale Veiligheid" – De Vreedzame School.*
- *Vreedzame Schoolmap voor stuurgroep en directies*
- www.schoolenveiligheid.nl
- www.Arbomeester.nl

Tot slot

Wij hopen in dit beleidsplan sociale Veiligheid u op een goede manier te informeren op welke wijze wij aan de sociale veiligheid in en rond de school werken en wat hierbij onze uitgangspunten zijn.

Team St. Jacobusschool
Update oktober 2019